

Meddelande om kommissionens textilstrategi

2021/22:FPM83

Miljödepartementet

2022-05-04

Dokumentbeteckning

COM(2022) 141
MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN - EU:s strategi för
hållbara och cirkulära textilier

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 30 mars 2022 en EU-strategi för hållbara och cirkulära textilier (kallad textilstrategin). Strategin presenterades samtidigt som ett av kommissionens laggpaket inom den europeiska gröna given. Laggpaketet syftar till att få hållbara produkter att bli norm, främja cirkulära affärsmodeller och ge konsumenterna mer inflytande i och med den gröna omställningen.

Textilstrategin presenterar flera åtgärder för den textila värdekedjan och dess negativa miljöpåverkan. Det konstateras att textil och modeindustrin är viktig för Europas ekonomi och att det finns en stor potential att ställa om till cirkulära och hållbara affärsmodeller. I strategin presenterar kommissionen en vision samt flera kommande och redan presenterade åtgärder inom olika politikområden. Till exempel avser kommissionen föreslå harmoniserade EU-regler för producentansvar för textil, åtgärder för att minska spridningen av mikroplaster och i möjligaste mån byta ut och minimera skadliga ämnen i textilprodukter.

Ekodesignkrav för textilier ska tas fram inom ramen för den föreslagna förordningen om ekodesign för hållbara produkter (COM(2022) 142). En reglering av textilier inom ramen för förordningen om ekodesign för hållbara produkter skulle kunna innebära bindande ekodesignkrav för textilier, stopp för förstörelse av osålda eller återlämnade textilier samt ett digitalt produktpass för textilier baserat på obligatoriska informationskrav där information om miljömässiga hållbarhetsaspekter, farliga ämnen,

reparerbarhet och fiberinnehåll kan kommuniceras mellan olika delar av värdekedjan däribland tillverkare och återvinningsföretag.

Regeringen välkomnar textilstrategin och delar kommissionens problembild. Regeringen ser positivt på att flera åtgärder planeras för att minska miljö- och klimatpåverkan från textilier. Regeringen anser att textilstrategin är en viktig del i genomförandet av den gröna given, och särskilt till omställningen till en cirkulär och fossilfri ekonomi i EU och globalt.

Regeringen välkomnar att textil kommer att prioriteras för reglering inom förordningen om ekodesign för hållbara produkter. Regeringen anser att en sådan reglering ska hantera alla relevanta ekodesignkrav och med hänsyn taget till miljöpåverkan under textilens hela livscykel. Ett produktpass för textilier kan bidra till ökad transparens i textilprodukternas livscykel och innehålla information om farliga kemikalier. Den textila värdekedjan och marknaden är global. Regeringen anser att det är viktigt att produktpassen får en utformning som stämmer överens med den fria rörligheten för varor och gemensamma principer för internationell handel.

Regeringen välkomnar det aviserade producentansvaret för textilier. Regeringen anser att det är viktigt att ett sådant producentansvar bidrar till ökad miljönytta och värnar den verksamhet för återanvändning av textilier som secondhand-handeln står för i dag. Särskilt den som bedrivs av ideella organisationer. Regeringen anser att mål om förberedelse för återanvändning och återvinning av textilavfall bör utgå ifrån avfallshierarkin, där en förlängd livslängd av textilier främst ska värnas. Regeringen anser att det är viktigt att producentansvaret och målen inte utgör ett hinder för en förlängd livslängd av textilier och återanvändning av textilier.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I kommissionens andra handlingsplan för cirkulär ekonomi som presenterades 2020 var textil en av sju utpekade materialflöden som bedömdes kräva snabba, omfattande och samordnade åtgärder för att bemöta klimatkrisen. I handlingsplanen förtydligade kommissionen behovet av särskilda satsningar för att visa vägen mot en cirkulär ekonomi på global nivå i syfte att nå de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030. Handlingsplanen utlovade en omfattande EU-strategi för textil med riktade åtgärder mot alla delar av den textila värdekedjan. Syftet var att stärka textilsektorns konkurrenskraft och innovation, att främja hållbara och cirkulära textilier liksom marknaden för återanvändning av textilier samt att ta itu med problemet med fast fashion s.k. snabbmode och att driva fram nya affärsmodeller.

Den 5 maj 2021 publicerades en uppdatering av EU:s industristrategi; en starkare inre marknad för EU:s återhämtning (COM(2021) 350). I strategin identifieras den textila värdekedjan vara i akut behov av stöd för återhämtning efter pandemin. Samtidigt konstateras att det finns en stor potential inom värdekedjan för en övergång till en mer hållbar och cirkulär värdekedja.

Den 30 mars 2022 publicerades EU:s Strategi för hållbara och cirkulära textilier (COM(2022) 141). Samtidigt presenterade kommissionen flera andra förslag avseende cirkulär ekonomi, bland annat förordning om ekodesignkrav för hållbara produkter (2022/0095 (COD) och direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information (COM (2022)= 143).

1.2 Förslagets innehåll

Textilstrategin presenterar flera åtgärder för den textila värdekedjan och dess negativa miljöpåverkan. Det konstateras att textil och modeindustrin är viktig för Europas ekonomi och att det finns en stor potential att ställa om till cirkulära och hållbara affärsmodeller.

Strategin inleds med en nulägesbeskrivning och en problemformulering av de textila flödena samt dess europeiska och globala miljöpåverkan. Den globala textilproduktionen nästan dubblerades under perioden 2000-2015 och konsumtionen av textil och skor förväntas öka med ytterligare 63 % fram till 2030.

Vision

EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier syftar till att skapa ett sammanhängande ramverk. I strategin formulerar kommissionen en vision för omställningen av textilsektorn.

År 2030 ska de textilprodukter som släpps ut på EU-marknaden:

- ha lång livslängd och vara återvinningsbara, och i stor utsträckning ska de tillverkas av återvunna fibrer,
- inte innehålla några farliga ämnen och tillverkas med respekt för sociala rättigheter och miljön,
- snabbmode ska vara omodernt och konsumenterna ska kunna ha tillgång till textilier av hög kvalitet och rimliga priser samt ekonomiskt lönsamma återanvändnings- och lagninstjänster,
- tillverkarna ska ta ansvar för produkterna längs hela värdekedjan inklusive avfallsledet,
- cirkularitet ska blomstra och förbränningen och deponeringen av textilier ska ha reducerats till ett minimum.

Ett nytt mönster för Europa: grundläggande åtgärder för hållbara och cirkulära textilier

Ekodesignkrav för textilier ska tas fram inom ramen för den föreslagna förordningen om ekodesign för hållbara produkter (COM(2022) 142). En reglering av textilier inom ramen för förordningen om ekodesign för hållbara produkter skulle kunna innebära bindande ekodesignkrav för textilier, stopp för förstörelse av osålda eller återlämnade textilier samt ett digitalt produktpass för textilier baserat på obligatoriska informationskrav där information om miljömässiga hållbarhetsaspekter, farliga ämnen, reparerbarhet och fiberinnehåll kan kommuniceras mellan olika delar av värdekedjan däribland tillverkare och återvinningsföretag. För att säkerställa överensstämmelse med det föreslagna produktpasset kommer kommissionen också att se över förordningen om benämningar på textilfibrer och därtill hörande etikettering och märkning av fibersammansättningen i textilprodukter (EU nr 1007/2011) och eventuellt införa krav på offentliggörande av annan information, till exempel parametrar för cirkularitet. Kommissionen kommer även överväga möjligheten att införa en digital märkning av alla textilier.

I linje med kemikaliestrategin för hållbarhet (COM (2020)667) och EU:s strategiska ramverk för hälsa och säkerhet 2021-2027 (COM(2021)323) kommer kommissionen att utveckla kriterier för säker och hållbar design för kemikalier och material för att stödja industrin att i möjligaste mån byta ut och minimera skadliga ämnen i textilprodukter.

En av de största källorna till oavsiktliga utsläpp av mikroplaster är textilier tillverkade av syntetfibrer och mer än hälften av de fibrer som används i kläder är syntetiska. För att minska spridningen av mikroplaster föreslår kommissionen att införa förebyggande och begränsande åtgärder, dels genom bindande designkrav inom ramen för förordningen om ekodesign för hållbara produkter, dels inom ramen för kommissionens kommande initiativ att hantera oavsiktlig spridning av mikroplaster i miljön som kommer att presenteras i slutet av 2022.

För att underlätta och rensa upp falska eller vilseledande hållbarhetspåståenden har kommissionen i mars 2022 presenterat ett nytt direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen (COM(2022) 143), med syfte att säkerställa att konsumenterna får information om garantitid, reklamerings- och reparationsmöjligheter. Kommissionen föreslår att allmänna miljöpåståenden som t.ex. miljövänlig endast är tillåtet om det kan styrkas. Som komplement till detta kommer kommissionen under senare delen av 2022 genom initiativet om miljöpåståenden arbeta med minimikriterier för alla typer av miljöpåståenden.

I förslaget till reviderat avfallsdirektiv som kommissionen planerar att presentera 2023, avser kommissionen föreslå harmoniserade EU-regler för producentansvar för textil. Kommissionen har redan inom den pågående revideringen av EU:s avfallslagstiftning, initierat en studie i syfte att föreslå obligatoriska mål om förberedelse för återanvändning och för återvinning av textilavfall.

Utforma morgondagens industri: skapa ett möjliggörande klimat

I den tredje delen av förslaget lyfter kommissionen en rad åtgärder som behöver införas för att möjliggöra en verklig systemförändring av den textila värdekedjan. Kommissionen ser att dessa åtgärder i kombination med obligatoriska designkrav för hållbara och cirkulära textilier samt nya regler inom ett framtida producentansvar, kan komma att fungera som en språngbräda för ett paradigmskifte bort från snabbmodet med snabba trendväxlingar. För att påskynda omställningen föreslår kommissionen att ett samarbetsverktyg för omvandlingen av de industriella ekosystemen och skapa möjlighet för dialog med intressenterna och underlätta en uppskalning av resurseffektiva tillverkningsprocesser, återanvändning, reparation och andra nya cirkulära affärsmodeller inom textilsektorn. Inom ramen för samarbetet kommer kommissionen tillsammans med industrin undersöka, hur nya digitala tekniker skulle kunna minska överproduktion, öka on-demand tillverkning, effektivisera industriprocesser och minska växthusgasutsläpp som orsakas av e-handel.

I textilstrategin konstaterar kommissionen att den gröna och digitala omställningen förutsätter ett systemskifte i de globala textila värdekedjorna och för att kunna främja omställningen till mer hållbara och cirkulära värdekedjor, skapa hållbar tillväxt och arbetstillfällen lokalt måste forskning, innovation och investeringar prioriteras inom EU, på nationell och regional nivå.

Kommissionen arbetar med att ta fram en gemensam industriteknisk handlingsplan för cirkularitet i syfte att effektivisera industriell forskning och innovation, inklusive textilåtervinning.

Fläta samman hållbara textila värdekedjor globalt

Kommissionen kommer att sträva efter att främja globala framsteg mot mer hållbara och cirkulära textilier genom deltagande i internationella fora. I kommissionens meddelande om anständigt arbete i hela världen för en global rättvis omställning och hållbar återhämtning fastställs textilbranschen som en nyckelsektor där anständiga arbetsvillkor ska främjas genom att dessa frågor aktivt ska tas upp i bilaterala förbindelser och multilaterala forum. I detta sammanhang har textilindustrin potential att främja jämställdhet. Kommissionen utarbetar också ett nytt lagstiftningsinitiativ för att rent konkret förbjuda att produkter som tillverkats genom tvångsarbete, inklusive

tvångsarbete för barn, släpps ut på EU-marknaden. I förslaget till direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 införs skyldighet om tillbörlig aktsamhet för stora företag. Det ska säkerställa att mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljökrav efterlevs i företagets verksamhet och i hela värdekedjan.

Kommissionens förslag om reviderade EU-regler om transport av avfall (2021/22:FPM21) som presenterades hösten 2021, innebär att export av textilavfall till länder utanför OECD endast tillåtas på villkor att dessa länder anmäler till kommissionen att de är villiga att importera denna typ av avfall och påvisar att de kan ta hand om det på ett hållbart sätt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Strategin i sig får inte någon effekt på svenska regler. Däremot innebär strategin en ökad ambition på europeisk nivå inom flera politikområden samt mer ambitiösa mål vad gäller främst miljö och klimat. För att nå detta kommer det i ett senare skede att krävas åtgärder och eventuellt ny lagstiftning. När detta läggs fram kommer det framgå vad det får för effekter på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens textilstrategi innebär inga konkreta budgetära konsekvenser för Sverige än, då det är en strategi som enbart aviserar kommande åtgärder eller redan presenterade åtgärder. När åtgärdsförslag som finns i strategin konkretiseras och realiserats kan det få budgetära konsekvenser. Dessa förslag kommer åtföljas av konsekvensanalyser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen ser positivt på att flera åtgärder planeras för att minska miljö- och klimatpåverkan från textilier. Regeringen välkomnar textilstrategin och delar kommissionens problembild. Regeringen anser att textilstrategin är en viktig del i genomförandet av den gröna given, och särskilt i omställningen till en cirkulär och fossilfri ekonomi i EU och globalt.

Regeringen ser allvarligt på den negativa miljö- och klimatpåverkan som orsakas av textilier, till exempel den höga resursanvändningen, ohållbara produktions- och konsumtionsmönster samt innehållet av farliga kemikalier. Regeringen anser att genomförandet av åtgärderna bör vara kostnadseffektivt och ändamålsenligt. Regeringen välkomnar att strategin även identifierar sociala utmaningar inom hållbara värdekedjor för textilier och inkluderar referenser till relevanta vägledningar och lagförslag.

Regeringen välkomnar att textil kommer att prioriteras för reglering inom förordningen om ekodesign för hållbara produkter. Regeringen anser att en sådan reglering ska hantera alla relevanta ekodesignkrav och med hänsyn taget till miljöpåverkan under textilens hela livscykel. Ett produktpass för textilier kan bidra till ökad transparens i textilprodukternas livscykel och innehålla information om farliga kemikalier. Den textila värdekedjan och marknaden är global. Regeringen anser att det är viktigt att produktpassen får en utformning som stämmer överens med den fria rörligheten för varor och gemensamma principer för internationell handel.

Regeringen stödjer kommissionens avsikt att inom ramen för Reachförordningen, snabbare kunna begränsa de skadligaste ämnena för att säkerställa att konsumentprodukter – bl.a. textilier – inte innehåller kemikalier som orsakar cancer, genmutationer, påverkar det reproduktiva eller det endokrina systemet eller är långlivade i miljögifter.

Regeringen välkomnar det aviserade producentansvaret för textilier. Regeringen anser att det är viktigt att ett sådant producentansvar bidrar till ökad miljönytta och värnar den verksamhet för återanvändning av textilier som secondhand-handeln står för i dag. Särskilt den som bedrivs av ideella organisationer. Regeringen anser att mål om förberedelse för återanvändning och återvinning av textilavfall bör utgå ifrån avfallshierarkin, där en förlängd livslängd av textilier främst ska värnas. Regeringen anser att det är viktigt att producentansvaret och målen inte utgör ett hinder för en förlängd livslängd av textilier och återanvändning av textilier.

Regeringen är positiv till att kommissionen föreslår att förbättra märkningen av hållbara textilier för att undvika falska miljöpåståenden och s.k. grönmålning.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Strategin har inte remitterats eftersom den enbart redogör för åtgärder inom andra initiativ.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt eftersom meddelandet inte är en rättsakt.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

2021/22:FPM83

Ej tillämplig eftersom meddelandet inte är en rättsakt.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Inga rådslutsatser planeras.

4.2 Fackuttryck/termer

Till strategin finns en bilaga. Den innehåller en uppräknning över de åtgärder som kommissionen planerar att genomföra inom ramen för EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier inklusive tidpunkt för planerat genomförande.